

جهانگشای جوینی < تاریخ جهان گشا

جهانگشای نادری < تاریخ بهارستان تهماسبی

● جهانگشای نادری = تاریخ جهانگشای نادری =

تاریخ نادری = وقایع نادری / تاریخ ایران / فارسی

jahāngošā-ye nāderī = tārix-e jahāngošā-ye nāderī =

tārix-e nāderī = vaqāye'-e nāderī

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

کتابی است در تاریخ ایران و سرگذشت نادرشاه، با مقدمه‌ای در اوضاع سیاسی ایران پیش از نادر آغاز می‌شود و زادگاه نادر و ورود او به سیاست سپس پادشاهی و جهانگشایی وی در خاور و باختر تا کشته شدن او در قوچان و اوضاع ایران تا یک سال پس از او. عنوان‌ها پس از مقدمه: ذکر محمود غلچه، اشرف و جنگ با روسیه، خروج نادر، ابتدای فتح او، شورش افغان، فرار افغانه، جنگ هزار جریب، فتح قلعه فراه، انتظام خراسان، شاه طهماسب به ایروان و نخجوان، حرکت به ایروان، ایلغار بر سنگر جام، به کرمانشاه، حوادث بغداد، وقایع داغستان و لگن، ایلچی روس به دربار، فتح آذربایجان، پیشکش اهالی، حرکت به گرجستان، زیارت کربلا، رفتن به خراسان، رفتن به ترکمانیه، ورود به کلات، طغیان مرو، طغیان محمود سیستانی، طغیان افغانها، تعیین حکام هند و ایران، رفتن به خراسان محمود غلچه، بیان اختتام تواریخ دره نادری. مؤلف این کتاب، در ایام قتل نادرشاه، سفیر ایران در دربار عثمانی بوده و بعد از قتل نادر، به ایران مراجعت نموده و وقایع بعد از نادر را در دو جلد به تحریر در آورده است. به اردو و انگلیسی و فرانسه و هندی ترجمه شده است. این کتاب بین تاریخ‌نویسان زمان میرزا مهدی خان به «تاریخ نادری» مشهور بوده است.

آغاز: بر دانایان رموز آگاهی و دقیقه‌یابان حکمت‌های الهی واضح است که در هر عهد و اوان که اوضاع جهان منقلب و پریشان و چرخ ستمگر به کام ستم ...

انجام: ۱. علیشاه نیز در روز ورود بقصاص خون شاهزادگان با دیده نایب‌سر در زیر پادیده پی روان از عقب برادر روان شد.

۲. هرگاه صاحب‌دلی بهم رسد مقدمات بعد دولت نادری و کیفیت آشوب و فتنه آن زمان را که از حد و حصر افزون است تحریر خواهد نمود انشاء الله

چاپ: دارالحکومه بمبئی، سنگی، ۱۲۶۵ق، رحلی، ۲۷۰ص؛ تبریز، ۱۳۰۷، خشتی؛ ۱۳۰۹ق، رقی، ۴۶۵ص؛ تبریز، ۱۲۶۰؛ کلکته در ۱۸۴۵ میلادی؛ تهران در ۱۲۶۲ و ۱۲۶۳ و ۱۲۶۶ و ۱۲۹۶ و ۱۲۸۶؛ لاهور در ۱۹۲۱ میلادی؛ با تصحیح و تعلیق و مقدمه نگاری سید عبدالله انوار، انجمن آثار ملی، ۱۳۷۷ش؛ با تصحیح مانی کاشانی،

تهران، ۱۳۸۵ش

[دنا ۱۰۰۶/۳ (۱۳۶ نسخه)؛ نسخه‌های متروی ۴۳۰۹/۶، که نادرست مؤلف را متخلص به کوب آورده؛ الذریعة ۲۴۸/۳ و ۲۸۹ و ۱۱۱/۸ و ۳۰۰/۵؛ فهرستواره متروی ۹۴۶/۱-۹۴۸؛ مشار فارسی ۱۰۶۹/۱ و ۳۰۹ و ۳۱۱/۲؛ مشترک پاکستان ۱۷۶/۱۰: نشانی ۲۱ نسخه؛ مکتبه امیرالمؤمنین ۱۹۹/۱ و [۲۴۹/۱]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ جهانگشای نادری (منتخب) (۴عنوان)

۱. مشهد؛ مدرسه آیه الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۹

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: رمضان ۱۰۸۹ق [با توجه به تاریخ تولد مؤلف این تاریخ نادرست است، شاید درست ۱۱۸۹ باشد]؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۴]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: ۱۱۶۳ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: روغنی، ۳۳۱گ، ۱۴سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۲۰×۱۲سم [ف: ۲۱]

۳. قم؛ گلیپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۱۶۹-۵۶/۱۹

آغاز: نوشت که با من متفق بوده بدفع جناب نادری پیردازند یا کار جنگ را آماده سازند اکراد به او جواب دادند

از ما قبل گفتار در بیان ؟؟؟ نیکی قلعه و باقی ابیورد تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کاء: اسکندر ولد حق و یردی خیاط خواجه دهی من نواحی گرمورد، تا: ۱۰ شوال ۱۱۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۳۱×۲۰سم [ف: ۳-۱۳۵۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷۹۴

آغاز: برابر؛ انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کاء، تا: ۱۱۷۷ق؛ مصحح؛ نسخه ظاهراً در زمان حیات مؤلف کتابت شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۸سم [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۱

آغاز: برابر؛ انجام: الی حال که هزار و یکصد و هفتاد و یک است و در هر ولایت روی داده در مجلد ثانی نگاشته کلک بیان گردد.

در فهرست با عنوان «تاریخ صفویه» و ناشناس آمده. نسخه حاضر از سال ۱۱۲۰ شروع شده و به سال ۱۱۶۰ پایان می‌رسد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کاء، تا: دوشنبه ۱۳ شوال ۱۱۸۱ق؛ دارای سرلوح رنگین، مجدول؛ یادداشت‌هایی از سید محسن بن میر عبدالله اردستانی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۶-۳]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۶۴۶

آغاز: برابر؛ انجام: وقایعی که در سده هزار و یک صد و شصت هجری که رحلت خاقان مآب است الی حال که هزار و یکصد و هفتاد و یک عشر کامل در هر ولایت روی داده در مجلد ثانی نگاشته کلک بیان واقع خواهد شد.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کاء، تا: ۲۳ صفر ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد یازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276249

استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲